

ÄRTVECKLAREN

Ärtvecklaren, *Cydia nigricana*, förekommer över hela landet där ärter odlas. Ärtvecklaren angriper såväl kok- och konservärter som foderärter.

Skadorna orsakas av larverna som gnager sig in i ärtbaljorna. Varje larv kan skada upp till 6 frön men bara 1–2 frön blir helt förstörda. Det är dock den försämrade kvaliteten snarare än skördenedsättningen som orsakar ekonomiska förluster. Åtskadorna på ärtorna samt förekomsten av larver, exkrementer och silkestrådar från larverna i baljorna fördärvar kvaliteten. De skadade ärtorna går ej att sortera bort maskinellt varför angreppen blir ett allvarligt problem vid odling av konservärter. Där kvalitetskraven är lägre, t.ex. i foderärter, blir bekämpning sällan lönsam.

Utseende

Ärtvecklare tillhör familjen vecklare, Tortricidae. Denna familj består mest av små fjärilar. Ett bra kännetecken är att vingarna ligger taklagda över kroppen när de inte används. Framvingen hos vecklare har en karakteristisk form med framkant och bakkant nästan parallella. Hos ärtvecklaren är det 14 mm mellan vingspetsarna i utfällt läge. Vingarna är mörkt gråbruna och något glänsande. Framvingen är tecknad med svarta och vita streck längs framkanten.

Äggen är ovala, platta och gulvita till färgen. Larverna blir upp till 14 mm långa och är gulvita med mörkt huvud och mörka prickar på sidorna. Puppen är mörkbrun och 7–8 mm lång.

Biologi

Ärtvecklaren har en generation per år. Övervintring sker i jorden. Fullvuxna larver lämnar baljorna, gräver sig ner i jorden och spinner en kokong. Kokongen, som innehåller både silkestrådar och jordpartiklar, brukar formas av larven bara några cm under markytan men den kan också ligga längre ner i marken. Larverna tillbringar således vintern i fält där man har odlat ärter.

På våren lämnar larverna sina kokonger och kryper upp till strax under jordytan där de spinner en ny, tunn kokong och förpuppas. Cirka två veckor senare, vilket oftast blir i början av juni, börjar de fullbildade fjärilarna kläckas. Kläckningen fortsätter sedan under flera veckor och kan ibland pågå till slutet av juli. Parningen sker i fjolårets ärtfält och sedan flyger både hanar och honor över

Fullbildad ärtvecklare på blommande ärtplanta.

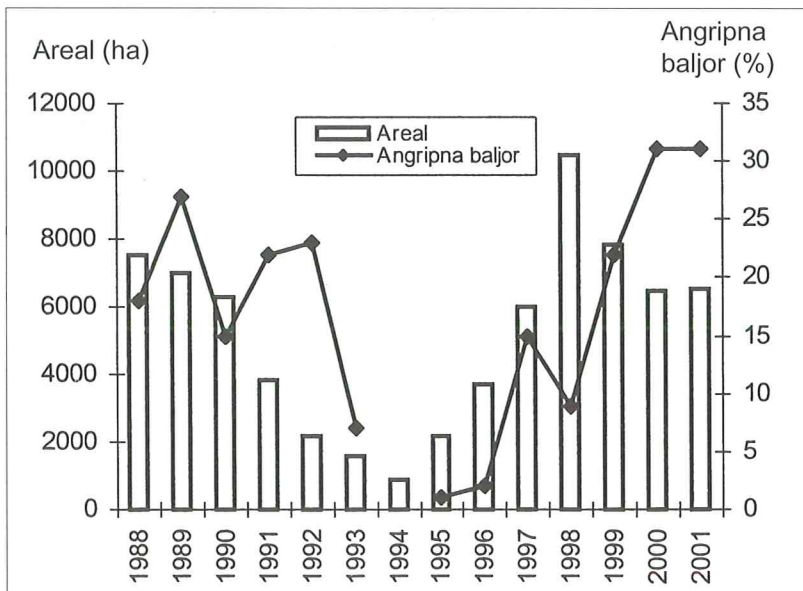
Angripna ärtor med larv.

till årets ärtgröda, även om den ligger ett par km från kläckningsplatsen

Äggen läggs på blad, stipler och unga baljor. Fint väder gynnar äggläggningen. Efter 1–2 veckor kläcks larverna och borrar sig in i ärtbaljorna. Det är bara under tiden när de unga larverna flyttar sig från kläckningsplatsen till baljorna som de kan bekämpas. Under de tre veckor larven lever i baljan genomgår den fem utvecklingsstadier. Därefter gnager den sig ur baljan och livscykeln börjar om. Tiden för ägg- och larvutveckling är starkt temperaturberoende och varm väderlek påskyndar processen.

Utbredning

Ärtvecklaren lever i alla områden med ärtodling i Sverige men de starkaste angreppen har iakttagits i de södra delarna av landet. Förekomst och angreppsgrad är mycket beroende av arealen odlade ärter.

Samband mellan areal odlade ärtor och skador av ärtvecklare i Stockholms, Uppsala och Västmanlands län.
Källa: Peder Waern, Växtskyddscentralen i Uppsala.

Motåtgärder

Bedömningen av bekämpningsbehovet är svår och måste baseras på tidigare erfarenheter av angrepp i området och inte enbart på den egna gården. Bekämpning kan bara utföras på nykläckta larver innan de kryper in i ärtbaljorna. En behandling med en pyretroid i början av balsättningen ger i allmänhet en bekämpningseffekt på 80–90%. Behandling vid denna tidpunkt kan även ge god effekt mot ärtbladlusen (*Acyrtosiphon pisum*, se Faktablad 30 J).

Ärtvecklaren kan inte uppföras i konservärter, eftersom dessa skördas innan larverna lämnar baljorna för att förbereda övervintringen i marken. Uppfödning av ärtvecklaren sker i kokärter och foderärter där larven hinner fullfölja hela sin utveckling. Därför bör man inte odla konservärter där ärtodling till mogen skörd förekommer.

Litteratur

- Alford, D.V. 1999. A Textbook of Agricultural Entomology. Blackwell Science, Oxon.
Stenmark, A. 1974. Ärtvecklaren. *Växtskyddsnotiser* 38 (5–6), 90–96.
Tholarp, A.L. 1999. Växtskydd i ekologisk ärtodling. *Examensarbete i lantmästarprogrammet, SLU, Institutionen för växtskyddsvetenskap*. Alnarp.

Fullbildad ärtvecklare, ca 7 x förstoring.

Text

Barbara Ekbom
SLU, Inst. för entomologi
Box 7044, 750 07 Uppsala
Tel. 018-67 26 25
Fax. 018-67 28 90
E-post: Barbara.Ekbom@entom.slu.se

Foto

Peder Waern
Karl-Fredrik Berggren

December 2001 rev.

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård.

Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU. Tel: 018–67 23 47 (trädgård), tel: 018–67 26 53 (jordbruk), fax: 018–67 28 90. Adress: SLU, Box 7044, 750 07 Uppsala.

ISSN 1100-5025

© Sveriges lantbruksuniversitet

Ansvariga utgivare: Jordbruk: Roland Sigvald
Trädgård: Maj-Lis Pettersson

Redaktörer: Jordbruk: Eva Twengström
e-post: Eva.Twengstrom@evp.slu.se
Trädgård: Maj-Lis Pettersson
e-post:
Maj-Lis.Pettersson@entom.slu.se

Hemsida: <http://www.tv.slu.se/>

Distribution: SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala
Tel. 018–67 11 00
Fax. 018–67 35 00
e-post: publikationstjanst@slu.se